

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد مرودشت

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
در رشته راهنمایی و مشاوره

عنوان :

اعتباریابی نسخه فارسی مقیاس علاقه اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت

استاد راهنما:

دکتر سلطان علی کاظمی

استاد مشاور:

دکتر نازنین هنرپروران

نگارنده :

علی صباحی گراغانی

تابستان 88

تقدیم به وطن عزیزم ایران

و تقدیم به همسر و فرزندم که رنج تحصیل مرا به جان خریدند.

سپاسگزاری

حمد و سپاس یزدان پاکی را سزااست که توفیق گام نهادن در مسیر علم و دانش را به بنده خویش عنایت فرمود.

انجام این پژوهش را مدیون انسانهای بزرگواری همچون اساتید ارجمند جناب آقای دکتر سلطانه‌علی کاظمی و سرکار خانم دکتر نازنین هنرپروران هستم که در عمل محبت و خضوع را معنا کرده اند. با الفاظ و کلمات قادر به سپاسگزاری از آنها نبودم، چرا که نه تنها علم، بلکه صدها نکته در باب اخلاق و ادب از آنان فرا گرفتم تا برای همیشه خود را مدیونشان بدانم. از ایزد منان سعادت و سلامت ایشان را خواستارم.

همچنین از یاری و همکاری کلیه اساتید گرامی و دانشجویان عزیز، بخصوص مساعدت های مشفقانه سرکار خانم دکتر ژاله رفاهی، مدیر گروه محترم مشاوره، تقدیر و تشکر می کنم. امیدوارم خداوند یار و یاورشان باشد. در پایان از خانواده عزیزم که در این مسیر هیچ محبتی را دریغ نداشتند، سپاسگزارم.

فهرست مطالب

شماره صفحه	عنوان
1.....	چکیده
2.....	فصل اول: کلیات پژوهش
3.....	مقدمه
5.....	بیان مسأله
8.....	اهمیت و ضرورت پژوهش
11.....	اهداف پژوهش
12.....	پرسش های پژوهش
12.....	تعاریف نظری و عملیاتی واژه ها
14.....	فصل دوم: ادبیات پژوهش
15.....	مقدمه
17.....	نظریه روانشناسی فردنگر ادلر
17.....	علاقه اجتماعی
19.....	منشأ علاقه اجتماعی
21.....	اهمیت علاقه اجتماعی
22.....	رابطه علاقه اجتماعی با سبک زندگی
23.....	رابطه علاقه اجتماعی با تلاش برای موفقیت یا برتری
25.....	رابطه علاقه اجتماعی با ترتیب تولد و روابط خواهر-برادرها
27.....	نظریه روانکاوی اریک فروم
33.....	نظریه روانکاوی اجتماعی
39.....	نظریه میان فردی سالیوان
42.....	آزمون
42.....	ماهیت و سابقه تاریخی آزمون های روانی
43.....	طبقه بندی آزمون های روانی
43.....	روشهای ارزیابی و اندازه گیری شخصیت
44.....	شرایط اصلی آزمون
44.....	پایانی
44.....	روش باز آزمایی

45	روش فرم های موازی
45	روش دو نیمه کردن آزمون
46	روش کودر-ریچاردسون
46	روش ضریب آلفا
46	عوامل مؤثر در پایایی آزمون
47	روایی
48	روایی محتوا
48	روایی ملاکی
49	روایی سازه
51	پیشینه پژوهشی
56	فصل سوم: روش تحقیق
57	جامعه آماری
58	نمونه و شیوه نمونه گیری
60	ابزار تحقیق
60	مقیاس علاقه اجتماعی
61	پرسشنامه افسردگی بک
62	روش اجرای پژوهش
63	روش تجزیه و تحلیل داده ها
64	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها
65	مقدمه
66	مشخصات جمعیت شناختی گروه نمونه
71	تعیین مشخصات روان سنجی مقیاس علاقه اجتماعی
71	روایی محتوا
71	روایی سازه
71	روایی عاملی
72	استخراج عامل ها
75	ماتریس مؤلفه ها
77	روایی و اگر
77	پایایی مقیاس

77	برآورد پایائی به روش آلفای کرونباخ
79	برآورد پایائی به روش دو نیمه کردن آزمون
79	برآورد پایایی به روش آزمون-بازآزمون
79	نتایج جانبی
82	فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری
83	خلاصه
83	بحث و نتیجه گیری
90	پیشنهادها
91	محدودیت ها
92	منابع
97	پیوست ها

فهرست جداول

عنوان	شماره صفحه
جدول 1-3 توزیع حجم جامعه بر حسب دوره تحصیلی و جنسیت	57
جدول 2-3 توزیع حجم نمونه بر حسب دوره تحصیلی و جنسیت	59
جدول 1-4 فراوانی و درصد گروه نمونه به تفکیک رشته تحصیلی	66
جدول 2-4 فراوانی و درصد گروه نمونه به تفکیک دوره تحصیلی	67
جدول 3-4 فراوانی و درصد گروه نمونه به تفکیک وضعیت تأهل	68
جدول 4-4 فراوانی و درصد گروه نمونه به تفکیک سن	69
جدول 5-4 فراوانی و درصد گروه نمونه به تفکیک جنسیت	70
جدول 6-4 آزمون کایزر-مایرو کرویت بارتلت	72
جدول 7-4 مقادیر واریانس قبل و بعد از چرخش و مقدار ارزشهای ویژه	73
جدول 8-4 ماتریس مؤلفه ها برای عامل های استخراج شده قبل از چرخش	75
جدول 9-4 ماتریس مؤلفه ها برای عامل های استخراج شده بعد از چرخش	76
جدول 10-4 ضریب همبستگی بین نمره هر خرده مقیاس و کل مقیاس	77
جدول 11-4 برآورد روایی واگرای مقیاس	77
جدول 12-4 بررسی تأثیر هر آیتم در برآورد پایایی مقیاس	78
جدول 13-4 برآورد ضریب پایایی مقیاس علاقه اجتماعی به روش های مختلف برآورد	79
جدول 14-4 مقایسه دانشجویان دختر و پسر از نظر میزان علاقه اجتماعی	79
جدول 15-4 مقایسه گروههای سنی از نظر میزان علاقه اجتماعی	80
جدول 16-4 آزمون توکی جهت مقایسه گروههای سنی	80
جدول 17-4 میانگین و انحراف معیار مقیاس علاقه اجتماعی به تفکیک گروههای سنی	80

فهرست نمودارها

عنوان	شماره صفحه
نمودار 1-4 تفکیک رشته ها.....	66
نمودار 2-4 تفکیک دوره تحصیل.....	67
نمودار 3-4 تفکیک گروه نمونه بر اساس وضعیت تأهل.....	68
نمودار 4-4 تفکیک گروه های سنی.....	69
نمودار 5-4 تفکیک جنسیت.....	70
نمودار 6-4 نمودار اسکری کتل ویژه مقیاس علاقه اجتماعی.....	74
نمودار 7-4 علاقه اجتماعی به تفکیک سن.....	81

فهرست پیوست ها

پیوست الف : نسخه فارسی مقیاس علاقه اجتماعی

پیوست ب : نسخه اصلی مقیاس علاقه اجتماعی

پیوست ج : پرسشنامه افسردگی بک

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، تعیین روایی و پایایی نسخه فارسی مقیاس علاقه اجتماعی (SIS) در میان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت بود. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت با جمعیتی 12800 نفر بود که در سال تحصیلی 87-88 مشغول به تحصیل بودند. حجم نمونه آماری این پژوهش تعداد 400 نفر بود که با استفاده از روشهای نمونه گیری خوشه ای چند مرحله، طبقه ای نسبتی و تصادفی ساده از میان جامعه پژوهش انتخاب شد.

پس از اینکه فرم اصلی انگلیسی زبان مقیاس علاقه اجتماعی (SIS) زیر نظر استاد راهنما و مشاور به فارسی ترجمه شد، با استفاده از نظرات متخصصان روان شناسی و مشاوره، روایی محتوای نسخه فارسی مقیاس علاقه (SIS) مورد بررسی و تأیید قرار گرفت.

جهت بررسی روایی واگرایی مقیاس علاقه اجتماعی، نمرات این مقیاس با نمرات پرسشنامه افسردگی بک مقایسه و ضریب $r = -0/39$ بدست آمد.

به منظور بررسی روایی سازه مقیاس و پی بردن به ساختارهای زیربنایی آن، تحلیل عوامل با مؤلفه های اصلی و چرخش واریماکس انجام شده که در نتیجه آن 5 عامل نوع دوستی، مشارکت، همدلی، روابط اجتماعی و همانندی با گروه بدست آمد. به منظور محاسبه پایایی مقیاس، از روش آلفای کرونباخ، بازآزمایی و دو نیمه کردن آزمون استفاده و به ترتیب ضرایب $0/79$ ، $0/82$ ، $0/76$ بدست آمد که یافته ها بیانگر پایایی قابل مقیاس است.

همچنین در بررسی مقایسه علاقه اجتماعی گروههای سنی، جنسیت، رشته و سطح تحصیلات تنها در میزان علاقه اجتماعی گروههای سنی و جنسیت تفاوت معناداری مشاهده گردید و این تفاوت به نفع پسران بود. به طور کلی می توان گفت یافته های

پژوهش اخیر نشان می دهد نسخه فارسی مقیاس علاقه اجتماعی (SIS) ابزار سنجش معتبر و قابل اطمینان برای جامعه مورد نظر می باشد.
کلید واژه: علاقه اجتماعی، روایی، پایایی، مقیاس

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

انسان موجودی زیستی، روانی و اجتماعی است و کلیه رفتارهای وی حاصل تعادل این سه بعد می باشند. بطوریکه روانپزشکان، سلامتی انسان را، تعادل در فعالیتهای زیستی، روانی و اجتماعی او

می داند. آنها معتقدند که پیوستگی دایمی و همیشگی میان این سه بعد وجود دارد، بطوریکه اختلال در یکی موجب اختلال و آسیب در ابعاد دیگر می شود (هنرپروران، 1386).

روانشناسان و روانپزشکان پیرو مکتب روان شناسی اجتماعی - که تحت تاثیر مکتب روانکاوی فروید نیز بودند - تحت تاثیر علوم اجتماعی جدید به این نتیجه رسیدند که فرد انسان عمدتاً محصول اجتماعی است که در آن زندگی می کند. یعنی شخصیت انسان بیشتر از عوامل بیولوژیک، بوسیله عوامل و نیروهای اجتماعی شکل می گیرد، در صورتی که مکتب روان تحلیلی فروید به عوامل بیولوژیک اهمیت می داد (شاملو، 1382).

آدلر¹ نخستین فرد از همین گروه بود که در سال 1929 جنبه اجتماعی بودن انسان را خاطر نشان ساخت. و اعلام داشت که آدمی اجتماعی به دنیا می آید و به اجتماعی بودن خود علاقمند است. این علاقه اجتماعی در نوع آدمی، فطری و ذاتی است و همچون بسیاری از استعداد های فطری دیگر، نیاز به تماس داشتن با عالم بیرون و راهنمایی و تربیت دارد.

تماس کودک با عالم خارج در آغاز از طریق مادر و خانواده، سپس از طریق مدرسه و بالاخره در جامعه با مردمان دیگر صورت می گیرد. این تماس ها سبب پرورش حس اجتماعی و آموختن احساس مسئولیت و همکاری می شود. از سوی دیگر احساس برتری جویی فردی که در آغاز شخصی و فردی بوده، کم کم جنبه اجتماعی پیدا می کند. مثلاً فرد به مصالح اجتماعی و نوع دوستی می اندیشد و کمال خود را در این زمینه ها می جوید. در نتیجه عدم پرورش علاقه اجتماعی، انسان ممکن است به فردی نامطلوب از نظر اجتماعی مانند روان رنجور، مجرم، مستبد و... تبدیل شود، و در نهایت به سمت خودمحوری و مصالح شخصی سوق یابد (کریمی، 1383).

در همین راستا، کارن هورنای²، اریک فروم³ و هری استاک سالیوان⁴ از جمله روانشناسانی بودند که سعی کردند از مفاهیم فیزیولوژیک قرن نوزدهم هم فاصله گرفته و مفاهیم روانشناسی اجتماعی را در روانکاوی وارد سازند. به این ترتیب، آنها شخصیت و روان انسان را از دیدگاه متفاوت تری مطرح کردند. یعنی، بر تاثیر عوامل اجتماعی در شکل گیری شخصیت تاکید ورزیدند.

هیچکس نمی تواند به طور کامل از مردمان دیگر یا وظایفی که نسبت به آنها دارد دوری کند. از قدیمی ترین ایام، مردم در خانواده ها، قبیله ها و ملت ها اجتماع کرده اند. جامعه ها برای حفاظت و بقای انسان ها ضروری هستند. بنابراین، همیشه لازم بوده است که مردم با یکدیگر همکاری کرده و علاقه اجتماعی خود را نشان دهند. افراد برای تحقق بخشیدن به هدفهای شخصی و مشترک باید با

---

¹. Alfred Adler

². Karen Horney

³. Erich Fromm

⁴. Harry Stack Sullivan

جامعه همکاری کنند و در آن مشارکت نمایند. وگرنه انسان ممکن است در دام مشکلاتی همچون جنگ، تنفر نژادی و رشد خودمحموری و ... گرفتار شود.

پیشرفت علم در بسیاری زمینه ها راه را برای انسان در جهت حل مشکلات خویش هموار کرده است . با نفوذ علم به زندگی و تحول جوامع این تفکر غالب شد که انسان توانایی حل مشکلات خویش را دارد . در همین راستا و از دهه 1970 ساخت ابزار سنجش علاقه اجتماعی⁵ مورد توجه روانشناسان قرار گرفته و تا به امروز نیز ادامه دارد . یکی از مسائل مهم و کلیدی در مورد چنین مقیاس هایی مطابقت آن با فرهنگ و جامعه ای است که در آن مورد استفاده قرار می گیرد .

امروزه محققان، مشاوران، روان درمانگران و سایر متخصصانی که در ارتباط با سلامت روان انسان هستند به جهت ارزیابی ویژگی های شخصیتی و نگرشهای افراد به ابزارهای معتبری نیاز دارند تا بتوانند با استناد به آنها فرضیه ها و مداخله های خود را تحقق بخشند. پژوهش حاضر نیز در همین راستا قدم برداشته است.

بیان مسأله

علاقه اجتماعی ظاهراً یک مفهوم نیست، بلکه مجموعه ای از احساسات و رفتارها است . در حقیقت علاقه اجتماعی استعداد همکاری و زندگی اجتماعی است که می تواند از طریق آموزش گسترش یافته و از طریق همکاری، کمک، درک و همدلی بیان شود.

° . Social interest

علاقه اجتماعی نوعی توان فطری است که می تواند هر کسی را متعهد کند. اما خود به خود پرورش نمی یابد. علاقه اجتماعی باید در جو خانوادگی سالم پرورش یابد که همکاری، احترام متقابل، اعتماد، پشتیبانی و تفاهم را ترغیب می کند. ارزش ها، نگرش ها و الگوهای رفتاری اعضای خانواده، چنانچه جو سالمی را بوجود آورد می تواند فرزندان را به رد کردن تمایلات خودخواهانه به نفع علاقه اجتماعی به تمام بشریت، ترغیب کند (پروچسکا و نورکراس⁶، ترجمه سیدمحمدی، 1381).

علاقه اجتماعی عاملی درونی است که چنانچه رشد و پیشرفت کند بر تعاملات انسانی و وظایف زندگی تاثیر می گذارد. علاقه اجتماعی یک باند هیجانی و همدلانه شامل مواردی همچون: مراقبت، همدلی، مشارکت، خلاقیت و ... می باشد که ما با همدیگر و با جهان اطرافمان داریم. افرادی که علاقه اجتماعی زیادی دارند مردم را معادل هم دیده و در مسیری افقی حرکت می کنند. در حالی که گروه دیگری حرکت عمودی دارند و همه جا را سیاه یا سفید می بینند (ناصحی و ریسی، 1386).

کراندل⁷ (1981) در پژوهشی، وجود همبستگی مثبت میان علاقه اجتماعی و خوش بینی در مورد ماهیت انسانی، نوع دوستی، اعتماد کردن، مورد علاقه بودن و چندین مقیاس دیگر در مورد سازگاری و سلامت را به اثبات رساند (علیزاده، 1383).

روانشناسی فرد نگر آدلر تأکید زیادی بر علاقه اجتماعی بعنوان ملاک و معیار بهداشت روانی دارد و معتقد است که علاقه اجتماعی و احساس اجتماعی کلید تمایز تلاش های طبیعی و نوروتیک برای رسیدن به برتری است.

آدلر (1927) معتقد است که علاقه اجتماعی، معیار ارزیابی سلامت روان انسان است و همچنین تنها ملاک ارزش های انسان است. علاقه اجتماعی در هر کسی به صورت بالقوه وجود دارد، اما قبل از اینکه بتواند به سبک زندگی سودمند کمک کند باید پرورش یابد. او معتقد است کسی که علاقه اجتماعی رشد یافته ای دارد برای برتری خودش تلاش نمی کند بلکه برای کمال تمام انسان ها در یک جامعه ی ایده آل تلاش می کند.

آدلر (1964) بیان کرد که علاقه اجتماعی را می توان به صورت نگرش ارتباط داشتن با کل بشریت و همینطور همدلی با هر عضو انسان تعریف کرد. علاقه اجتماعی به صورت همکاری با دیگران برای پیشرفت جامعه به جای نفع شخصی آشکار می شود. او معتقد است که هر چه فرد علاقه اجتماعی بیشتری داشته باشد از لحاظ روانی پخته تر است (فیست و فیست⁸، ترجمه سیدمحمدی، 1384).

---

۶. Prochaska. James & Norcross. John. C

۷. Crandalle

۱. Feist & Feist

دیدگاه آدلر توسط آلپورت⁹ (1961) بدین شکل مطرح شد که یکی از ملاکهای اصلی شخصیت پخته و سالم روانی، برقراری روابط صمیمانه با دیگران است. افراد پخته و دارای سلامت روانی قادرند دیگران را به صورت صمیمانه و غمخوارانه دوست داشته باشند. افرادی که از لحاظ روانی سالم هستند به دیگران احترام می‌گذارند، صادقانه به دیگران علاقه دارند و هدفی را دنبال می‌کنند که رفاه همه ی انسانها را در بر دارد. (سید محمدی، 1384)

همچنین مازلو¹⁰ برای نشان دادن همدلی و همدردی که اشخاص خودشکوفتا نسبت به کل بشریت احساس می‌کنند، از مفهوم علاقه اجتماعی آدلر استفاده کرد. او اظهار داشت اگر چه افراد خودشکوفتا اغلب از رفتار افراد معمولی غمگین و آزردده می‌شوند، با این حال با آنها احساس نزدیکی کرده، آنان را درک می‌کنند و دوست دارند به آنها کمک کنند (مازلو، ترجمه رضوانی، 1375).

هورنای تاکید دارد که تاثیرات اجتماعی و فرهنگی مبنای اصلی رشد شخصیت روان رنجور یا بهنجار است. این تاکید هورنای و آدلر بر نقش روابط اجتماعی به عنوان عامل مهم در شکل‌گیری شخصیت مورد توجه سالیوان قرار گرفت. سالیوان بیان کرد شخصیت انسان از الگوی نسبتاً ثابت و مداوم و از روابط تکراری بین فردی تشکیل می‌شود. این روابط، در هر فرد مجموعه خاصی را در بر می‌گیرد و در تمام عمر استمرار می‌یابد (شاملو، 1382).

از طرفی میان کیفیت روابط دوستی و صمیمانه هر فرد با افراد دیگر جامعه و سطح سازگاری روانشناختی او ارتباط مستقیمی بر قرار است. نتیجه پژوهش تجربی برنت و هانا¹¹ (1995) درباره رشد خود بیانگری و صمیمیت بیانگر این مطلب است. نوجوانانی که خود بیانگری داشته و می‌توانند روابط دوستانه با دیگران بر قرار کنند، در مقایسه با آنها که چنین نمی‌کنند از لحاظ روانشناختی سازگارترند. (فیست و فیست، ترجمه سید محمدی، 1384).

در همین راستا اریک فروم (1981) معتقد است افرادی که از لحاظ روانی آشفته هستند نمی‌توانند عشق بورزند و نتوانسته‌اند با دیگران رابطه برقرار کنند. آسیب جدی روانی در روشهای جامعه‌پذیری - یعنی الگوی فرد برای برقراری رابطه با دیگران - ریشه دارد. او معتقد است که افراد خودشیفته نمی‌توانند با دیگران رابطه برقرار نموده یا با دنیای خارج کنار بیایند.

علاقه اجتماعی عاملی درونی است که باید پیشرفت و رشد کند. این علاقه بر تعاملات انسانی و وظایف زندگی تاثیرگذار است، بطوریکه هورنای (1937) همانند آدلر، بر روابط اجتماعی به عنوان عاملی مهم در شکل‌گیری شخصیت تاکید دارد. او بر خلاف فروید معتقد است که مردم - نه بوسیله

---

2. Allport

3. Maslow

4. Berent & Hana

نیروهای جنسی یا پرخاشگری- بوسیله نیاز به ایمنی و محبت برانگیخته می شوند.(شولتز و شولتز¹²، ترجمه سید محمدی، 1385).

به علاقه اجتماعی بعنوان مشخصه اصلی نظریه آدلر می توان اشاره کرد، چرا که او معتقد است علاقه اجتماعی تأثیر وسیعی روی انواع گوناگون ویژگی ها و نگرشهای شخصی افراد دارد و بر شکل گیری شیوه زندگی افراد تأثیر چشمگیری دارد و می تواند بعنوان بهترین محافظ در مقابل احساس حقارت شدید بوده و از طرفی با مفاهیم شجاعت و احساسات رایج معمول همراه باشد. بطوریکه آنسباخر¹³ (1968) معتقد است با علاقه اجتماعی تلاشها برای تفوق و برتری می تواند به سمت مواجه شدن با مشکلات واقعی و مشارکت در رفاه و آسایش بشر باشند و بدون آن افراد هدف برتری شخصی را جستجو می کنند.

علاقه اجتماعی در نوع احساسات ما نسبت به دیگران و روابط با آنها تأثیر بسزایی دارد. و همچنین بشاش بودن و جذابیت ما، تا حد زیادی از همین علاقه اجتماعی متأثر است.

چون آدلر انسان را موجودی اجتماعی می داند، بنابراین رفتار انسانها تنها در بافت اجتماعی قابل درک است. هر فردی تمایل به همکاری با دیگران دارد و تلاش اجتماعی یک تلاش اولیه است و نه ثانویه. احساس اجتماعی پایه و اساس تمام پیشرفتهای مهم تمدن است. از طرفی رشد یا تحریف علاقه اجتماعی و نوع دوستی، علاوه بر اثرپذیری از تلاشهای جبرانی برای کسب قدرت، تحت تأثیر احساس حقارت، شرایط اقتصادی، اجتماعی و معایب بدنی نیز قرار می گیرد. (کوری¹⁴، ترجمه عسکری و همکاران، 1387)

با توجه به وجود نظرات و دیدگاههای متعدد روانشناسی، خاصه روانشناسی فردنگر آدلر با تأکید بر اهمیت اساسی علاقه اجتماعی در بهداشت روانی فردی و اجتماعی افراد جامعه، تهیه ابزارهای معتبر و پایا برای سنجش آن دارای اهمیت است. اما این جای تعجب دارد که بفهمیم تا کنون مقیاس استاندارد شده ای مطابق فرهنگ و جامعه ما در این زمینه وجود ندارد.

پژوهش حاضر کوشیده است تا ویژگی های روان سنجی نسخه فارسی مقیاس علاقه اجتماعی (SIS)¹⁵ را در میان یک جمعیت دانشجویی مورد بررسی قرار دهد. به طور اختصاصی تر هدف پژوهش حاضر اعتباریابی نسخه فارسی مقیاس علاقه اجتماعی در میان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت می باشد.

از آنجا که در کشورمان مطالعه جدی کمتری در این زمینه وجود دارد، نتایج این پژوهش می تواند از لحاظ نظری و کاربردی راهگشای پژوهش در نظریه آدلر باشد.

¹².Schultz & Schultz

¹³.Anjbacher

¹⁴.Corey

¹⁵. Social interest scale

اهمیت و ضرورت پژوهش:

مفهوم علاقه اجتماعی آن قدر اهمیت دارد که آدلر آن را معیار سلامت روانی در نظر می گرفت. کسی که علاقه اجتماعی کمی دارد، انسان خودمحوری خواهد شد که دیگران را تحقیر می کند، اهداف سازنده ای ندارند و تمایل به کمال طلبی دارد (شارف¹⁶، ترجمه فیروز بخت، 1383). همه افراد به کمال طلبی تمایل دارند، ولی افراد طبیعی در کنار این تلاش یک احساس اجتماعی به نام مشارکت هم دارند که افراد روان نژند فاقد آن هستند و در واقع به انزوا و گوشه گیری علاقه دارند. به نظر می رسد افرادی که علاقه اجتماعی زیادی دارند، قادر به حل موفقیت آمیز مشکلات زندگی هستند.

شخصیت های بیمارگون آنهایی هستند که نتوانسته اند به شیوه ای که از لحاظ اجتماعی سازنده باشد، به برتری برسند. این شخصیت ها از خانواده هایی بوجود می آیند که رقابت، بی توجهی، سلطه گری و بهره کشی یا لوس کردن بر آنها حکمفرماست و تمام اینها از علاقه اجتماعی جلوگیری می کنند. فرزندان این خانواده ها، با صدمه زدن به دیگران، برای زندگی کامل تر تلاش می کنند. محبت خواهی، قدرت طلبی، انتقام جویی و اعتراف به نارسایی و شکست (پروچسکا و نورکراس، ترجمه سیدمحمدی، 1381).

علاقه اجتماعی می تواند بر سبک زندگی و تکالیف زندگی افراد تأثیر بگذارد و فرد نیز می تواند خود علاقمندی یا علاقه اجتماعی را انتخاب کند. نکته مهم اینجاست که یکی از اهداف فرآیند تربیتی آدلریست ها، پروراندن علاقه اجتماعی است چرا که آدلر علاقه اجتماعی را معیار سلامت روانی می داند. در پژوهش کراندل (1981) وجود همبستگی مثبت میان علاقه اجتماعی و چندین مقیاس دیگر در مورد سازگاری و سلامت، اثبات شده است (علیزاده، 1383).

به نظر می رسد که علاقه اجتماعی از ابعاد مختلف ارتباط با شیوه زندگی، سلامت روانی فرد ... و نهایتاً سلامت محیط های اجتماعی حائز اهمیت است. از طرفی نظریه ها، ابزارهای سنجش آنها و روشهای مشاوره و درمان به طور موازی پیشرفت می کنند و در پیشبرد هم تأثیر متقابل دارند. اگر چه میزان تأثیر و تأثر آنها ممکن است در موارد مختلف، متفاوت باشد، اما آنچه مسلم است آنها لازم و ملزوم هم می باشند.

سالهاسست که ارزیابی ویژگیها و خصوصیات روانی و شخصیتی افراد با آزمونهای معتبر مورد توجه جدی محققان و متخصصان روانی قرار گرفته است. علاقه اجتماعی از آن جمله است که این پژوهش به آن پرداخته است.

یکی از هدفهای عمده هر علم، اندازه گیری پدیده های مورد نظر و دادن جنبه کمی به آنهاست. وقتی پدیده ای را با اعداد و ارقام نشان می دهیم براحتی می توانیم آن را طبقه بندی و قوانینی درباره آنها وضع کنیم (گنجی، به نقل از اسرار، 1374، ص 9).

از آنجایی که امروزه چگونگی و چرایی بروز رفتارهای آدمی مورد توجه جدی قرار گرفته است، اندازه گیری کمی خصایص آدمی اولویت مهمی است. ارزیابی عینی خصایص انسان و مقایسه عینی خصایص ارزشیابی شده او در مقایسه با عملکرد دیگران، خودشناسی، فرآیند تصمیم گیری و حل مشکلات فردی و اجتماعی وی را تسهیل می کند.

از آزمونها می توان برای بدست آوردن اطلاعات دقیق و معتبر درباره تواناییها، استعدادها، علایق، خصایص شخصیتی و مشکلات شخصی افراد به منظور کمک به خود شناسی آنان استفاده کرد. روانشناسان و مشاوران با شناخت نقاط قوت و محدودیت های مراجعان خود، می توانند آنها را در سازگاری و حل مشکلاتشان به گونه ای منطقی کمک کنند. (شریفی، 1374).

امروزه آزمونهای روانی به عنوان ابزار مهمی برای سنجش هوش، استعدادهای خاص، پیشرفت تحصیلی، صفات و خصایص شخصیت و همچنین تشخیص اختلال ها و ناهنجاریهای روانی و شخصیتی در مدارس، مؤسسات صنعتی و تجاری، ادارات دولتی، دانشگاهها و مراکز درمانی همراه با سایر روشهای شناخت رفتار انسان به کار بسته می شوند.

واضح است که در حال حاضر از آزمونهای روانی برای حل مسایل علمی متنوعی استفاده می شود، اما نباید فراموش کرد که در تحقیقات علمی محض نیز، آزمونهای روانی نقش مهمی ایفا می کنند. کاربرد آزمونها در مسایل مشاوره به تدریج از حوزه محدود راهنمایی در زمینه های آموزشی و حرفه ای فراتر رفته و تقریباً تمام جوانب زندگی فرد را در بر می گیرد. سلامت هیجانی فرد و روابط اجتماعی مؤثر او به نحو روزافزونی جزو هدفهای اساسی مشاوره درآمده اند. تأکید فزاینده ای نیز در زمینه کاربرد آزمون ها به منظور تقویت خودشناسی و رشد فردی دیده می شود. در چنین چارچوبی نمره آزمون ها بخشی از اطلاعاتی است که در اختیار فرد گذاشته می شود تا در کار تصمیم گیری توسط خود او مورد استفاده قرار گیرد (اناستازی¹⁷، ترجمه براهنی، 1379).

آزمون های روانی در موقعیت های آموزشی، راهنمایی تحصیلی و شغلی، موقعیت های بالینی توسط مشاوران راهنمایی، روان شناسان بالینی و سایر متخصصان برای هدفهای مختلفی همچون پیش بینی، گزینش و ارزشیابی و ... مورد استفاده قرار می گیرند.

در کشور ما نیز اهمیت و ضرورت استفاده از آزمونها در مراکز درمانی، تحقیقاتی و آموزشی برای ارزیابی دقیقتر مراجعان روز به روز آشکارتر شده و دست اندرکاران و متخصصان بیش از پیش استفاده از آزمونها را مورد توجه قرار می دهند.

اهداف علمی آزمونها بسیار زیاد است. هر وقت لازم باشد که یک تشخیص سریع عینی از توانایی های فرد به منظور راهنمایی او به عمل آید اجرای آزمونها ضرورت می یابد. اگر امروز می بینیم که انواع مختلف آزمونها بی وقفه و به طور گسترده افزایش می یابد به علت کثرت تعداد کسانی است که از آنها استفاده می کنند. افرادی همچون مربیان، روانشناسان، روانپزشکان، راهنمایان شغلی، صنعتی، نظامی، مشاوران خانوادگی و ... (گنجی، به نقل از اسرار، 1383، ص 8).

آزمونهای روانی را در صورتی می توان به عنوان ابزار های مفید و مؤثری برای ارزشیابی و تشخیص به کار برد که دارای شرایط خاصی باشند. علاوه بر اینکه آزمون باید به گونه ای تدوین شده باشد که آزمودنی بتواند به راحتی پرسش های آن را بخواند و بفهمد. برخی ویژگی های خاصی وجود دارند که آزمون باید این ویژگی ها را دارا باشد. بدون داشتن این ویژگی های اساسی نتایج آزمون قابل تعمیم و تفسیر نخواهد بود. (شریفی، به نقل از اسرار، 1383)

هر دیدگاه و نظریه ابزار خاص خود و روشهای خاص خود را دارد. ابزارها نیز با توجه به جوامع مختلف، معیارهای خاص خود را می طلبند. با توجه به تاکید آدلر در مورد نقش علاقه اجتماعی در پیش بینی و حفظ سلامت روانی افراد، ساخت ابزار اندازه گیری آن از اهمیت ویژه ای برخوردار است. مقیاس علاقه اجتماعی یکی از ابزارهای مربوط به این نظریه می باشد که از طرف محققان و پژوهشگران در جوامع مختلف از آن بهره می گیرند. لذا بررسی معیارهای خاص این ابزار در جامعه ایرانی لازم و ضروری می نماید.

از طرفی توجه به سلامت روانی جامعه دانشجویی کشور به دو دلیل از اهمیت بالایی برخوردار است:

الف- جوان بودن جمعیت دانشجویی کشور است که آینده جامعه بدست آنان خواهد بود، بطوریکه سلامت امروز جوانان، جامعه سالم آینده را نوید می دهد. ب. موتور محرکه جامعه در آینده دانشجویان امروز خواهند بود. لذا ضروری به نظر می رسد که سلامت روانی جامعه دانشجویی کشور از زوایای مختلف مورد بررسی قرار گیرد.

با توجه به اهمیت موضوع در تشخیص، درمان و نیاز جامعه به تحقیقات بیشتر با استفاده از زمینه های نظری، پژوهش حاضر پایایی¹⁸ و روایی¹⁹ مقیاس علاقه اجتماعی را برای دانشجویان مورد بررسی قرار داد.